

Extra sturing op duurzaamheid nodig

Wat betreft duurzaamheid doen de Nederlandse Spoorwegen het extreem goed. Dagelijks worden 1,2 miljoen reizen gemaakt met treinen die rijden op honderd procent windstroom, als eerste land ter wereld. Alle gebouwen gebruiken groene stroom en gas en ruim 99 procent van de materialen van treinen wordt bij revisie hergebruikt. Met korting op warme dranken bij gebruik van een eigen beker en watertappunten op de stations worden reizigers nog verder geholpen om hun ecologische voetafdruk te verminderen. Welke factoren dragen bij aan het duurzame karakter van het Nederlandse spoor, en wat is ervoor nodig om dit verder te verbeteren?

Om transitie in gang te zetten, zijn er in mijn ervaring leiderschap, voldoende schaalgroottes en een langetermijnorientatie nodig – drie voorwaarden die allemaal aanwezig zijn bij het Nederlandse spoor. Zo heeft de energietransitie een versnelling gekregen door bijvoorbeeld de omvang en termijn van het windstroomcontract voor de treinen.

Wanneer we kijken naar de brede definitie van duurzaamheid, die is vastgelegd in de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties, valt er echter nog veel te winnen. Naast 'groene' thema's spelen er ook sociale thema's, zoals sociale inclusie en gezondheid, een rol en ligt de lat hoger. Zo is "toegang tot duurzame vervoerssystemen voor iedereen" een belangrijk doel (SDG, 2019). Door zowel voor reizigers met een functiebeperking de voorzieningen te vergroten, als door 200 duurzame banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking is het spoor al een stuk inclusiever geworden – maar er is nog altijd werk aan de winkel.

De rol van spoor en openbaar vervoer in de verduurzaming zou nog groter kunnen worden als er bijvoorbeeld in concessies ook gestuurd zou worden op duurzaamheidsindicatoren die nodig zijn voor positieve verandering. Op basis van de whitepaper die ik samen met enkele co-auteurs heb geschreven, stellen we vier kerncategorieën voor waarmee we nog meer op duurzaamheid kunnen sturen (Wijdoogen et al., 2018). Dit zijn de indicatoren 'duurzame mobiliteit van deur tot deur', 'net environmental benefit', 'net health benefit' en 'langetermijninnovatie'.

CAROLA WIJDOOGEN

Bestuurder bij de Sustainability University Foundation en gastonderzoeker bij Yale University

Met het sturen op de indicator 'duurzame mobiliteit van deur tot deur' worden vervoerspartijen gestimuleerd om voor iedereen de gehele reis duurzaam, drempelloos en toegankelijk te maken. Dit laatste is vooral voor kwetsbare groepen van belang, want goede vervoersmogelijkheden verminderen de kans op sociale uitsluiting.

Met de indicatoren 'net environmental benefit' en 'net health benefit' wordt er actief gestuurd op het realiseren van een positieve impact, bovenop het reduceren van de negatieve gevolgen van mobiliteit voor bijvoorbeeld het milieu en de gezondheid. Een *net benefit* kan met name worden gerealiseerd door meer reizigers de overstap te laten maken naar duurzamere

vervoerswijzen zoals het ov, lopen en de fiets. Voor de reiziger levert dit een gezondheidsvoordeel op, doordat meer beweging wordt gestimuleerd (RIVM, 2018). Hierbij is het milieuvoordeel, vooral in grote steden, schonere lucht of meer ruimte voor biodiversiteit. Deze maatschappelijke winst kan in veel gevallen ook worden vertaald naar euro's, zoals NS dat jaarlijks in zijn jaarverslag rapporteert.

Ten slotte zal het openbaar vervoer ook met oog op de lange termijn moeten blijven innoveren om aan de ambitie van de SDG's en de klimaatdoelen van Parijs te kunnen voldoen. Daarbij is het tevens belangrijk om aan te sluiten bij technologische ontwikkelingen. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheden om energie flexibel op te slaan en op te wekken.

Kortom, het spoor scoort hoog als het gaat om 'groene' duurzaamheid, maar er valt nog veel te winnen als je kijkt naar de ambitie en reikwijdte van de Sustainable Development Goals. Laten we het huidige krachtige trio van leiderschap, schaalgroottes en langetermijnorientatie maximaal benutten door nog meer te sturen op brede duurzaamheid, bijvoorbeeld bij concessies.

Literatuur

RIVM (2018) *Gezondheidseffecten van het reizen met auto of trein in het woon-werkverkeer*. Brochure RIVM, juni. Te vinden op www.rivm.nl.

SDG (2019) *Wat zijn de Duurzame Ontwikkelingsdoelen?*. SDG Nederland. Tekst te vinden op www.sdgnerland.nl.

Wijdoogen, C., T. Cort, G. Fucci et al. (2018) *A case for system indicators to drive change toward sustainable mobility*. Yale White Paper. Te vinden op www.esb.nu/wijdoogen